

Pääkirjoitus

Terveyden edistämiseen ja palvelujärjestelmään kohdistuva hoitotieteellinen tutkimus Suomessa

Hoitotiede-lehden vuoden 2014 viimeinen numero on teemanumero, ja se on rakennettu yhdessä lehden toimituksen ja Suomen eri yliopistoja edustavan toimituskunnan toimesta. Numeroon pyydettiin syksyllä 2013 käsikirjoituksia teemalla: *”Terveyden edistämiseen tai palvelujärjestelmään kohdistuva tutkimus”*. Aiheesta tehdään maassamme runsaasti tutkimusta ja tutkimusryhmät lähettivätkin lehteen yhteensä 21 käsikirjoitusta. Näistä tähän teemanumeroon on valittu kahdeksan artikkelia huomioiden, että ne edustavat molempia aihealueita mahdollisimman monipuolisista näkökulmista.

Teemanumero kohdistuu kahteen ajankohtaiseen teemaan: terveyden edistämisen tutkimukseen ja terveyspalvelujärjestelmätutkimukseen. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön asetus yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksesta (2013/718) asettaa painoalueeksi terveydenhuollon palvelujärjestelmän ja menetelmien tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen, toimintakäytäntöjen muuttamiseen ja osaamisen johtamiseen sekä potilasturvallisuuteen ja laadunhallintaan kohdistuvan tutkimuksen. Tässä numerossa on edustettuina kahteen teemaan liittyviä useita tutkimusraportteja. Ensimmäinen teema-alue, terveyden edistäminen, on sisällöllinen ja keskeinen suomalaisen kansanterveyden ylläpitämisessä. Terveyden edistäminen on yksilöön, väestöön, yhteisöihin ja elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa, jonka tavoitteena on terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Lisäksi tarkoituksena on vaikuttaa terveyden taustatekijöihin, sairauksien, tapaturmien ja muiden terveysongelmien ehkäisemiseen ja mielenterveyden vahvistamiseen. Väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja suunnitelmallinen voimavarojen kohdentaminen toimii terveyttä edistävällä

tavalla (ks. Terveydenhuoltolaki 2010/1326). Keskeisiä teemoja terveyden edistämisessä ovat esimerkiksi terveysneuvonta, neuvolapalvelut ja kouluterveydenhuolto. Toinen teema, terveyspalvelujärjestelmätutkimus, tarkastelee terveyspalvelujärjestelmän toimivuuden kannalta oleellisten palveluiden laatua, asiakaskeskeisyyttä, saatavuutta ja yhdenvertaisuutta koskien kaikkia asiakas- ja ikäryhmiä. Terveyspalvelujärjestelmän kehittäminen perustuu laadukkaaseen tutkimustietoon, joka kohdistuu asiakkaiden mukaan ottamiseen kehittämässä.

Teemanumerossa olevat artikkelit edustavat menetelmien monipuolisuutta. Edusteltuina ovat niin systemaattinen kirjallisuuskatsaus, laadullinen kuvaileva kuin haastattelu-, rekisteri- ja interventiotutkimuskin. Vaikka menetelmällinen kirjo on laajentunut, kyselytutkimus on edelleen säilyttänyt etusijansa. Rekisteritutkimuksen käyttömahdollisuuksien lisäämistä tuleekin tulevaisuudessa tarkastella enemmän; Suomi tunnetaan myös laajemmin Euroopassa laadukkaiden rekistereiden vuoksi. Tämä menetelmä on myös tutkittavaystävällinen. Lisäksi terveyspalvelujärjestelmä tarvitsee kipeästi vaikuttavuustutkimuksia toiminnan kehittämisen ja resurssien oikeinkohdentamisen tueksi.

Teemanumeronkin artikkeleiden pohjalta voi todeta, että hoitotieteessä on jo nyt laaja osittain realisoitunut mahdollisuus näyttöön perustuvan toiminnan vahvistamisessa. Tämän numeron pohjalta voidaan sanoa terveydenedistämistutkimuksesta seuraavaa: sosiaalisen median mahdollisuudet on hyödynnettävä nuorten terveyden edistämässä, perhelähtöisyyden merkitystä tulee korostaa kouluterveydenhuollossa, terveysvalmennus on potentiaalinen asiakaslähtöinen menetelmä pitkäaikaissairaiden terveyden edistämässä ja päihde- ja mielenterveys-

häiriöt lisäävät asiakkaidemme riskiä rahapeliongelmille.

Vastaavasti terveystalvvelujärjestelmän kehittämistä ja tutkimusta voidaan korostaa seuraavin ajatuksin: päihdeasiakkaiden syyllistämätön ja arvostava kohtaaminen päivystyksessä on yksi avain heidän parempaan hoitoonsa, iäkkäitä potilaita ei tulisi kotiuttaa päivystyksestä yöaikaan, sähköinen potilastietojärjestelmä parantaa ammatilaisten välistä yhteistyötä sekä antaa mahdollisuuden huomioida paremmin potilaan kokonaistilanteen. Lisäksi lasten ja perheiden palveluiden tuottamisen keskeinen ongelma on, etteivät perheiden näkemys tai tutkimustieto ohjaa toimintaa. Jokaisen väitteen takana olevan tutkimuksen löydät tästä numerosta.

Teemanumero on tältä erää viimeinen lehden numero ”Turun toimituksen” osalta. Kiitämme toimituskuntaa, käsikirjoitusten

arvioijia, lehteen käsikirjoituksia lähettäneitä tutkijoita sekä Vammalan Kirjapainoa hyvästä yhteistyöstä kuluneiden kahden vuoden aikana. Lehden toimitus siirtyy seuraavaksi professori Hannele Turuselle ja tohtorikoulutettava Marja Härkäselle Itä-Suomen yliopiston hoitotieteen laitokselle Kuopioon.

Kuluneista kahdesta vuodesta kiittäen ja onnea uudelle toimitukselle ja toimituskunnalle toivottaen

Riitta Subonen
Päätoimittaja

Anna Axelin
Toimitussihteeri

Toimituskunta
Anne Kasén
Maria Kääriäinen
Sanna Salanterä
Kaija Saranto
Kerttu Tossavainen
Päivi Åstedt-Kurki